
MABET VE SONRASI

O TAPINAK SİZSİNİZ...

ALL SAINTS MODA

Mana Çalışmaları 2

Rev.Dr.T.Üçal

1.Giriş

2.İlahi plan

3.Zaman üstü

4.Mabet öncesi

5.Yaşama etkisi

6.Gelecekteki mabet

Giriş

İnsanoğlu, günahlarından utanmaları için bu tapınağı İsrail halkına tanıt, Tapınağın tasarısını incelesinler. Eğer bütün yaptıklarından utanıyorsa, tapınağın tasarısını-düzenlemesini, girişlerini, çıkışlarını-kurallarını, yasalarını onlara bildir. Tasarısını onların gözü önünde yaz ki, bütün düzenini, kurallarına bağlılıkla uyabilsinler” Hezekiel 43:10-11

Kutsal Kitap, çağımız imkanları kullanılarak bir araya getirilmiş kitapçıklar bütünüdür. İçinde Tevrat, Peygamberlik yazıları, Tarihler ve Şiirsel yazılar yer almaktadır. Ayrıca İsa'dan sonra, İsa hakkında yazılan müjdeleri ve mektupları da içermektedir. Bu yazıların arka planında tarihin derinliklerinden kopup gelen gelenek ve görenekler, inanç ve ibadet biçimleri, mitsel anlatımlarda vardır. Bir nehrin, bir çok şeyi bir araya getirerek denize taşıdığı değerli topraklar misali, bir çok değer, hiç kuşkusuz bu yazıların içinde yer almaktadır. Bu yazıların tamamı için, “ilahi kollektif bilinç” dememizde hiç yanlış olmayacaktır.

Bu yazılar, içeriğinde ilahi çizginin bulunduğu yazılar olarak ele alınmaktadır. Bununla birlikte, bu yazılara ciddi bir araştırmacı gözü ile bakıldığında, insanın Tanrı hakkında algı ve düşüncelerini de açıkça görmek mümkündür. Bu algı ve düşünceler içinde, ayrıca insanın içsel çekişmeleri, insan kardeşleri ile olan mücadelesi, bencillikleri ve zaman zaman da acımasızlıkları da sürekli göze çarpıp durmaktadır.

Bilindiği üzere yalnızca bilimsel buluşlar, gelişmeler, maddi değerler değil, aynı zamanda insanın mana yaşamı üzerinde ürettikleri, konuştukları, yaşadıkları ve inşa ettikleri de önemlidir. Mesela toplumsal yaşam içinde ilkel diye nitelendirdiğimiz bir çok inanç, uygulama, maalesef bugün, hem de bu çağda hala dünyamız insanlarını yönlendirmekte ve hatta onların kendi dünyalarını da, başkalarının dünyalarını da mahvetmelerine neden olabilecek yönere gitmelerine yol açmaktadır. Diğer taraftan gelenek ve göreneklere gelen bazı eski ama güzel öğretiler insanları çağdaş yaşamları içinde hala iyi anlamda etkileyebilmekte ve bu durum çevrelerine de yansımaktadır.

Bu nedenle içeriği her ne olursa olsun, böylesine geniş etkisi olan ve her çağda bu etkisini açıkça gösteren kadim yazılar, kadim anlatımlar, veriler önemlidir. O yazılara göre inşa edilmiş yaşamlar ve o yazıların irdelediği kavramlar, işaret ettikleri noktalar önemlidir. Çünkü kabul edilsin ya da edilmesin, bu yazıların işaret ettiği bazı önemli noktalar, bazı önemli konular, daha iyi yarınları inşa etme gayretinde, kendi içsel yolculuğunda, kendi taşını yontma gayreti içinde olan bir çok mana yolcusu için, içrek bir arka plan oluşturmaktadır. Ve hiç kuşkusuz ulaşılması arzulanan “ülkü mabedinin” inşası için gayret edenlerin taşlarını yontmalarında bir hayli yardımcıdırlar.

Bilindiği gibi, “Süleyman mabedi” bütün ihtişamı ile, “ilahi kollektif bilinç” çizgisi üzerinde oldukça önemli bir “anma taşıdır”. Giriş bölümünün hemen başında yer alan Hezekiel kitabındaki ifadelerde belirtildiği gibi, bu mabedin bütün unsurları ile çalışılması, daha o dönemlerde istenilmektedir. Çünkü “Süleyman mabeti” ve genel olarak yazıların içeriğinde anlatılan “mabet” kavramı, İsrail kavmi kadar diğer milletler için de önemlidir. Üzerinde taşıdığı bütün manevi anlamları ve sembolleri ile işaret ettiği bütün konular, herkezin içselliğine ışık tutabilecek konular olduğu için “mabet” önemlidir. Zaten bu üzerinde taşıdığı anlamlar nedeni ile de büyük dinlere bir temel kaynak oluşturmuş ve hala oluşturup durmaktadır.

Süleyman Mabedi, geçmişteki varlığı ve daha sonra mabedin yıkılışı ile mabet fikir ve öğretilerinin soyut ve içrek anlamları, yüzyılların derinliklerinden günümüze kadar önemini koruyarak gelmiştir. Evet, belki bazı din ve mezhepler mabet kavramı üzerinde kendi doktrinleri nedeni ile tartışıp durmaktadırlar. Ama yazılara bakıldığı zaman mabet, aynı zamanda bütün milletler için bir dua yeri, bir barış ve esenlik merkezi olmak üzere ayrılmış bir yer olarak sunulmaktadır.

Kısacası mabet’in esas var oluş nedeni ile, daha sonra insanların ve inançlarının getirdikleri birbirinden oldukça farklıdır. Özellikle yazıların literal yani yazıldığı gibi anlaşılması, metaforik olarak değerlendirilmemesi ve içrek anlamlarından uzaklaştırılması bambaşka sorunları da beraberinde getirmiştir. Oysa gerek yazılar, gerekse mabet gibi önemli kavramlar ve üzerlerinde taşıdıkları sembolizmalar oldukça metaforik ve ezoterik anlamları içermektedir.

Bu çalışmamızdaki amaç, elden geldiğince Süleyman mabedinin, varlığı, sembolleri ve anlatmak istedikleri ile, Aden bahçesinden Yeni Yerusaleml’e kadar olan çizgi içinde anlaşılmasına az da olsa katkıda bulunabilmektir.

Kadim dönemlerden günümüze ve hem de kadim anlatımların rehberliğinde ulaşılmış olan “mabet” kavramı, ancak arka planı ve bu arka plan çizgisindeki yeri anlaşıldıkça, bizi içselliğimizde de bir yerlere taşıyacaktır. Özellikle mabet fikrinin doruk noktası olan Süleyman Mabedi, kendi somut varlığında bir çok soyut ama bir o kadar da yaşamsal öğretiyi üzerinde toplamıştır. Bu nedenle üzerinde çalışılması içsel taşlarımızı daha da hızlı yontabilmemiz anlamına gelmektedir.

Bu çalışmada sadece Kutsal Kitabın temel kaynak olarak ele alınmasının sebebi çalışmamızı “mabet” ile sınırlamış olmamızdır. Çünkü burada mabetle kast edilen, öncesi ve sonrası ile “Yerusaleml Mabedi” ve özellikle “Süleyman Mabedidir”. Konu Süleyman mabedini öncesi ve sonrası ile değerlendirmek olunca, bütün bunlara yegane kaynak, hiç kuşkusuz Tivrattan İncil’in sonuna dek peygamber ve tarihsel yazıları da içeren Kutsal Kitap olacaktır.

Mabet, sembolleri, öğretisi ve önemi, Kutsal Kitap içinde sanki kitapçıkları delip geçen bir çizgi, temel çizgi anlatımı halinde bulunmaktadır. Önemli olan bu çizgiyi birbirinden koparmadan kitabı, Yaradılış bölümünden bugünkü basılı haliyle son bölümü

olan Vahiy bölümüne kadar bir bütün olarak çalışmaktır. Ancak o zaman Süleyman Mabedi ve önemi çok daha net bir biçimde ortaya çıkacak ve insanlığa neyi ve nereyi işaret ettiği o zaman daha açıkça algılanabilecektir. Dolayısı ile bu konu üzerinde çalışan her kişinin de, kendi yaşamına ışık tutacak içsel dokunuşlara ulaşması daha kolay olacaktır.

Kısacası Kutsal Kitab'a göre, "göksel mabet" yani Yaratanla bir olunabilen esas orijinal mabet, Aden bahçesinde yer almaktadır. Yine anlatıma göre Yaratan, kendi suretinde yarattığı insanı ile bağına hiç koparmak istemediği için, insanla Aden bahçesinde birlikte bir yaşam sürdürmektedir. Fakat bu birlikteliği insanın itaat konusundaki zafiyeti bozacaktır. Sonunda insan, Aden dışında, mecazi anlamda kendi "çöl yolculuğuna" çıkmak zorunda kalır. Çünkü insanın "hedefi vuramaması" (günaha düşmesi), itaat konusunda suret olmaya yararır davranamaması, Tanrısıyla arasına ayrılık getirmiştir.

Herşeye rağmen, Tanrı'nın yarattığı insanına olan özlemi, bu ayrılığa bazı çareleri de beraberinde getirmiştir. Bu çarelerin başında, Sina dağında Musa'ya tarif edilmiş olan "buluşma çadırı" bulunmaktadır. Buluşma çadırı taşınabilir bir mabet olarak, Tanrı'yla sureti olan insanı, madde dünyada da bir araya getirebilecek bir yol olarak sunulmuştur. Daha sonra bu taşınabilir mabet, Süleyman mabedi olarak vaat edilen topraklarda ve Yerusalemler kentinde esas yerini bulmuştur. Bununla birlikte yine de her zaman Tanrı'nın elle yapılan mabetlerde oturamayacağı da öğretilmiş, mabedin Tanrı'nın halkı içinde olduğuna işaret için ve insanın içsel yolculuğuna ışık tutacak bir takım öğretileri de insana sunmak için inşa edildiği hep vurgulanıp durmuştur.

Ve gerçekten de "insan eli ile inşa edilen somut, görülen mabet, yine insan eliyle yıkılmıştır. Fakat bu kez İsa'nın, daha mabet yıkılmadan önce öğretmeye, anlatmaya çalıştığı, esas mabedin "insan" olduğu görüşü ve öğretisi, çok daha etkin bir biçimde Yahudi halkı ve milletler arasında etkin olmaya başlamıştır. Bu tarz bir öğreti doğrultusunda ilk mabet "buluşma çadırı", ikinci mabet "Süleyman Mabedi" ve sürgün sonrasında yeniden inşa edilen mabettir. Herodes'in daha sonra bu mabet üzerindeki bazı restorasyon çalışmaları da bu öğretiyi altında olan kişiler için hala ikinci mabet olarak kabul edilmektedir. Bunun nedeni, "taşınamaz mabet" yani her üç versiyonunda aslında taşınamaz "Yerusalemler mabedi" olarak değerlendirilmiş olmasındandır. Üçüncü mabet ise, İsa'nın işaret ettiği gönül mabedi ve bu gönül mabedine sahip kişilerin gelecekte ilahi ve soyut anlamda oluşturacakları "Yeni Yerusalemler Mabedidir".

Bütün bunları göz önünde bulundurduğumuzda, "Süleyman Mabedini" yalnız Tevrat anlatımı ile yorumlamak, büyük resmi görme konusunda eksik kalmaya neden olacaktır. Daha önce de belirttiğimiz gibi, Kutsal Kitabın bütünü içindeki mabet anlatımı ve öğretisini iyi değerlendirebilmek büyük resmi de iyi görebilmek anlamına gelmektedir. Özellikle "sade öğretileri ile ibadeti yaşam olarak algılayan, mabedi insanla tanımlayan ve din adamlığını her insana yükleyip din adamları sınıfını ortadan kaldıran bir inancı savunan İsa'nın"(ilk yüzyıldaki İsa'nın esas öğretilerine göre) mabedei kişinin içsellğinde değerlendirdiği öğretilerini de göz ardı etmemek, Süleyman Mabedini ve mabet öğretisini büyük resimde değerlendirebilmek için oldukça önemlidir.

Bütün bunların ışığında bir değerlendirme yaptığımızda, Süleyman mabedi ile bize anlatılmak istenilenin, İsa'nın "göklerin egemenliği" olarak da tanımladığı "ülkü mabedinin" inşasının bütün insanlık için, yaşamlar için ne denli önemli olduğudur.

Bu nedenle, bu gerek mitsel, gerek sembolik, gerek tarihsel anlatımlar ya da mana derinliklerinde yaşamış olan kişilerin yaşadıkları ve yaptıkları ve bunların tamamının elden geldiğince değerlendirilmesi ve üzerinde çalışılması, hep "kendimizi bilmenin" yollarını arşınlamaktan, "taşımızı daha iyi yontmaya gayret etmekten" başka bir şey değildir.

Kişinin Yaratanı kendi içselliğinde fark etmesi, kendisini de Yaratanın içinde bulması, aslında "ülkü mabedini" öncelikle kendi içselliğinde inşa edebilmesinin de yollarını kişiye açmış olacaktır.

Bütün bunlar da ham taşın küp taşa olan yolculuğunda önemli bir hıza ulaşmaya yoldur. Arayan her bir cana içsel ve içrek yolculuğunda uğurlar ola...

Rev.Dr.T.Üçal

Mabet (tapınak) üzerine kutsal yazılardan bir kaç söz;

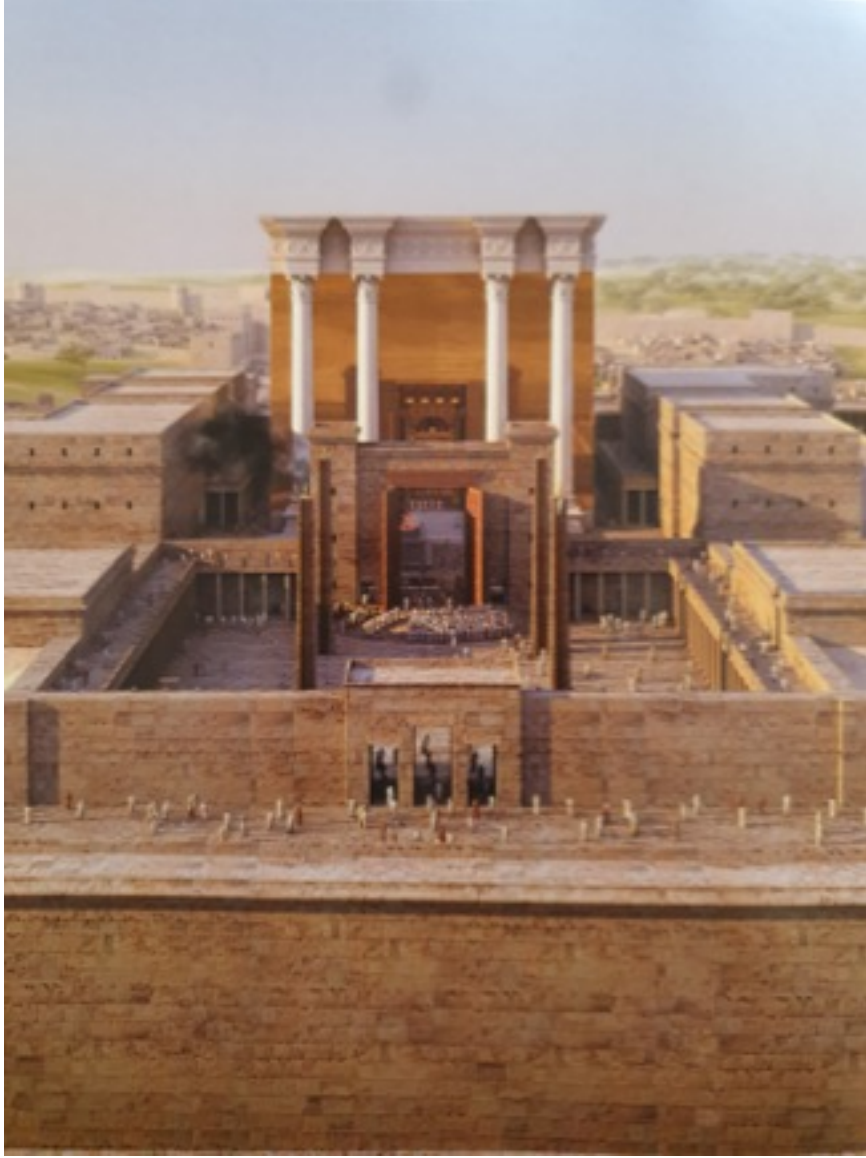
"Bu tapınağı yıkın, üç günde onu yeniden kuracağım"..Yahudi yetkililer, Bu tapınak kırk altı yılda yapıldı, sen onu üç günde mi kuracaksın?" dediler. Ama İsa'nın sözünü ettiği tapınak kendi bedeniydi-Yuh.2:21

Kim Tanrı'nın tapınağını yıkarsa, Tanrı da onu yıkacak. Çünkü Tanrı'nın tapınağı kutsaldır ve o tapınak sizsiniz.-1.Kor.3:17

Bütün yapı RAB'be ait kutsal bir tapınak olmak üzere O'nda kenetlenip yükseliyor.- Ef.2:21

Kentte tapınak görmedim. Çünkü Her Şeye gücü Yeten RAB Tanrı ve Kuzu, kentın tapınağıdır- Vahiy 21:22

Bedeninizin, Tanrı'dan aldığınız ve içinizdeki Kutsal Ruh'un tapınağı olduğunu bilmiyor musunuz? Kendinize ait değilsiniz.-1.Kor.6:19

İLÂHÎ PLAN

Yaratılış ve düşüş

Kadim yazılar, Tanrı'nın insanı kendi suretinde yarattığından bahsetmektedir. Ve Yaratan, daha her şeyin başlangıç noktası olan andan itibaren de insanı ile ilişki kurmayı planlamıştır. (Yaradılış 1:26;3:8) Fakat insanın Aden bahçesindeki hedefi vuramayışı (günahı) yani kendine yakışır olan tavrı takınamayışı, insanın düşüşünü getirmiştir. Bu düşüşün sonucu ise Yaratan yaratılan arasındaki o manevi iletişim bağının kopmuş olması ve bir anlamda insanın yaratıcısına yabancı olmuş olmasıdır. (Yaradılış 3:8-19,23) Bu düşüşün hemen ardından, Aden bahçesinin ortasında, Tanrı'nın doluluğunun olduğu irdelenen yer, daha doğrusu "yaşam ağacının" bulunduğu yer, artık insana kapatılmıştır. Bundan sonra, bu orta yere geçilen noktada artık iki Keruv (ilahi koruyucu) ve ateşten bir kılıç yer almaktadır. Kısacası Tanrı ve insan arasına büyük bir engel konulmuştur. Bu

giriş engellenen yer, yazıların anlatımı doğrultusunda mabedin göksel orijinali olarak kabul edilen yerdir. Kısaca söylemek gerekirse, esas göksel Tanrı huzuru yani “kutsalların kutsalı” ismi anılan yer artık insanın girmesine izin verilmeyen Aden’in ortasında bulunan yerdir. (Yaradılış 3:2)

Sunu ve aklanma

Mabet, Tanrı'nın insanı ile bağ arayışının bir sonucudur. Ama diğer taraftan insanın itaat konusundaki zayıflığının, bu bağı sürekli olarak bozmasına izin verilmemesi için, bir aklanma yolu da devreye sokulmuştur. Bu aklanma yolu, ancak cana karşı bir bedelin ödenmesi ile işleyen bir yoldur. Bu da o dönemin toplumları içinde oldukça yaygın görülen kurban sunmadan başka bir şey değildir. Yani cana karşı can sunmak. Hayvanın feda edilmesi, yaşayan can insan üzerindeki suç yükünü kaldıracak ve yeniden ilişkinin yollarını açabilecektir.(Yaradılış 3:21) Böylelikle kurban sistemi başlamış olur. Bu sistemle Tanrı, yeniden suretini kendi huzuruna kabul edebilecektir. Bu oluşturulan aklanma yolu, kurban sistemi ile birlikte mabet için hizmet edenlerin de olmasını doğal olarak kaçınılmaz kılmış, kahinler ve levililer olarak isimlendirilen iki tip hizmetli gurubu bu şekilde oluşmak durumunda kalmıştır. (Çıkış 25:8;27:21)

İlk mabet görevini “buluşma çadırı” çadırı yüklenmiştir. Daha sonra Yerusalemlerde kalıcı bir mabet “Süleyman mabedi” inşa edilmiştir. Kurban sunma sistemi de yine ilk önce “buluşma çadırında” başlamış ve daha sonra da bütün bu ibadet ve uygulamalar aynı şekilde “Süleyman mabedine” geçmiştir. (Yasa Tekrarı 12:5-14)

Mabedin içinde yer alan her şey, ilahi buyrukla yapılmış olduğu gibi, Ahit sandığı da yine aynı şekilde bir yönlendirişle yapılmıştır. Sandığın üzerine ise, yine buyruk doğrultusunda, Aden bahçesinin girişinde bulunan iki Keruv, koruyucu figür olarak oyulmuştur.(Çıkış 25:10;18-20) Bu sandık, önce buluşma çadırında kutsalların kutsalı denilen yere konmuş ve daha sonra da kalıcı mabette yine aynı rolü üstlenen bölüme yerleştirilmiştir. Kısacası aklama gerçekleştiğinde, artık Tanrı insan buluşması, ahit sandığı huzurunda gerçekleşmiş olacaktır. Bir anlamda ahit sandığı, manevi manada Yaratan'ın orada olduğuna işaret eden bir yerdir. Sandığın önünde durma ise, O'nun huzuruna çıkma olarak nitelendirilmektedir. Bu ilahi plana göre, bir aracı olmaksızın, itaat konusunda zaafı olan insanın, huzura çıkması düşünülmeyişi için bu kez devreye bir aracının girmesi gerekli görülmüştür. Bu da Tanrı halkını ,Tanrı huzurunda temsil edebilecek olan “baş kahinlik” sisteminin kurulması anlamına gelmektedir.(Çıkış 28:12,29) İnsanın Tanrı huzurunda temsili için aklanması, artık yalnızca kurbanları aracılığı ile söz konusu olacaktır. Kahinler, bu konu için yetkin kılınmış ve halkın kurbanlarını onlardan alıp sunan kişilerdir. Baş kahin ise, senede bir kez Kutsalların Kutsalı bölümüne girmek kaydı ile bütün kahinlerin halk adına sunduğu kurbanlar için tek bir kurban sunacak ve herkesin aklanmasını sağlamış olacaktır. Görüldüğü gibi mabet artık kurbanlar, kahinler ve baş kahinle birlikte işleyen ve somutta soyut bir mana rehberliğini üstlenmiş bir yaşam parçası olmuştur. Bu nedenle Mabedi bütün bu işleyişi ile ele almak oldukça önemlidir.

İsa

Özellikle sürgünde ve sonrasında bir kurtarıcı, Tanrı tarafından mesh edilmiş, atanmış bir kişinin geleceği İsrail halkı arasında büyük bir umut oluşturmuştur. İsa, verilere göre bu Mesihliğin işaretlerini üzerinde taşıyan biri olarak ortaya çıkmış ve bir çok Yahudi önderin itirazlarına rağmen yine de bir çok Yahudinin kabul ettiği bir manevi

kurtarıcı olarak çarmıh ölümüne kadar bu hizmetini sürdürmüştür. Mesih İsa'nın yaşamında da Mabedin önemi oldukça büyüktür. Mesih İsa, bir Yahudi olarak bir çok öğretisini ve hizmetini mabet içinde gerçekleştirmiştir. Çocukken her Yahudi çocuğu gibi adaması mabette yapılmıştır. (Luka 2:27) Galileden yılda üç kez kurban sunmaya gelen ailesiyle birlikte İsa'da aynı ibadet uygulamasına dahil olmuş ve (Luka 2:41-42) Mabedin çevresinde oldukça sık bir şekilde öğretilmiştir. (Yuhanna 18:20) Mabede "Babamın evi" dediği gibi (Luka 2:49, Yuhanna 2:16) aynı zamanda mabedin kutsallığı üzerinde oldukça hassasiyet göstermiştir. (Yuhanna 2:17) Yazılarda yer aldığı şekli ile İsa'nın çarmıha gerildiği gün mabedin kutsalların kutsal bölümünü ayıran kutsal bölümden ayıran büyük perdesi ortadan mucizevi bir biçimde ikiye bölünmüştür. (Markos 15:38). Pavlus mektubunda **"İsa'nın çarmıhta ölmesi günahsız olması nedeniyle günahlar için tam bir kefarete olmuş oldu" (Efesliler 5:2)** demektedir. Yazarının tam olarak kim olduğu net olarak bilinmeyen İbraniler bölümüne göre ise, İsa'nın bu şekilde ölümü aslında baş kahin olarak bütün halkın günahlarına bir kerede kefarete olmuştur. (İbraniler 5:6-10;7:24).

Bütün bu anlatımlarda gördüğümüz gibi, "Kutsal Kitaba" göre "Aden" bahçesi ile başlayan "mabet" olgusu, önce "buluşma çadırı", daha sonra "kalıcı mabet" olarak İsa'nın haçlanışına ve haçlanış sonrasında İsa'nın dışında gelişen Hristiyan inancının ilk başlangıç noktalarına kadar geliştirilerek taşınmıştır. Özellikle Pavlus ve diğer Yeni Antlaşma yazarlarının yorumları bu konuda oldukça etkin olmuşlardır.

Kilise

İsa'yı izleyen bir çok Mesih talebeleri, İsa'dan sonra da mabette ibadetlerini sürdürmeye devam etmişlerdir. (Luka 24:53; Elçilerin İşleri 2:46;3:1). Pavlus'un ifadelerinde mabedin kutsallığından hareket ile, inanlılar topluluğunun da kutsal olduğu öğretilerine rastlanmaktadır. Kutsal Ruh, mabette olduğu gibi insanda da mevcuttur fikri, bu ifadelerin temelini oluşturmaktadır. (Efesliler 2:21-22; 1 Korintliler 3:16-17; 6:19-20; 2 Korintliler 6:16-17). Yine Pavlus'un yazılarında mabetten esinlenilmiş bir hizmet tablosu ortaya çıkarılmaktadır. Mabet kutsaldır, o zaman içlerinde Kutsal Ruh olduğuna o zaman Mesih talebeleri de kutsaldır. Ve kutsallar olarak her biri "ruhsal hizmettedirler". Bütün bu tabirler ve daha sonra Hristiyanlık adını alacak olan bu dinin temel doktrinleri, hep mabet terminolojisi ve işlevi üzerinden hareketle şekillendirilmiş ve yeni haline büründürülmüştür. Kısacası Aden'de başlayan mabet öğretisi, önce somut bir bina ile ifade bulurken şimdi de İsa'dan sonra, İsa üzerine oturtulmaya başlayan yeni din yapısında da, İsa'dan kaynaklı olarak insana taşınmıştır. Kısacası artık bu "ilahi kollektif bilinçte" mabet insanın ta kendisidir.

Yeni Yerusalemler

Yeni Antlaşmanın Vahiy bölümü, İsa'yı izleyenlerin gelecekteki umutlarının "yeni Yerusalemler" olduğunu söylemektedir. Bu inananların gelecekteki göksel evleri olarak sunulmaktadır. Vahiy 21. bölüme göre burası adeta mabedin "kutsalların kutsal" bölümüdür. Bir anlamda yerde somut olarak sembolize edilen mabet, aslında sonsuzlukta varılacak noktanın bir yansımasıdır. Başka bir deyişle mabet cennetin ta kendisidir. Ve yeryüzündeki mabet sonsuzlukta mabet, Aden'de orijinali olan mabedin az da olsa yeryüzüne yansıtılmasıdır.

Bütün bu anlatımlar bir araya geldiğinde, neden mabet konusunun asırlar boyunca hep gündemde kaldığı da daha net anlaşılmaktadır. Evet, her bir mana talebesi için mabet

üzerinde çalışılması gereken bir tablodur. Ve bu tablonun çalışılması ,bazı mabet sembollerinin anlamlarının yorumlanması, gerekli içrek öğretilerinde bize açılması demektir. Böylelikle bizlerinde ülkü mabedi inşası üzerinde çalışırken, hem kendi taşımızı yontabilmede, hem de ülkü mabedini inşa edebilmede daha da etkin olacağımız kesindir.

||

ZAMAN ÜSTÜ

Eski ve yeni antlaşmada mabet

Kutsal Kitap, hem yeni, hem de eski ahit içinde, Tanrı'nın varlığının hissedildiği yer olarak, "göksel mabedi" işaret etmektedir. Bu mabedin yeryüzünde temsil edildiği yer de "buluşma çadırı" ve daha sonra inşa edilen "Süleyman mabedi" yani Yerusalemdaki mabettir. Gökyüzündeki mabet adeta ilahi ışığa, yönlendirme kaynağı gibidir.

Eski Antlaşmada

Musa, Harun ve çocukları ve İsrailin yetmiş ihtiyarı, göksel mabedi görümler aracılığı ile az da olsa görebilmişlerdir. (Çıkış 24:9-10) Davud, mezmurlarında bu göksel mabede değinmiştir. (Mezmurlar 11:4;23:6;27:4-6;138:2) Ahav'ın hüküm sürdüğü zamanda, Mikaya peygamber de, göksel mabedi yine bir görüm aracılığı ile görmüştür (1.Krallar 22:19) Ve peygamber Yeşeya'da, yeryüzündeki mabette Yahuda kralı Uzziya'nın öldürülmesi sonrası Tanrı'nın yüzünü ararken, bir görüm aracılığı ile göksel mabedi görmüştür. (Yeşeya 6:1-5)

Yeni Antlaşmada

İbraniler kitabında, yeryüzündeki mabet ile gökyüzündeki mabet arasında oldukça açık farklar görülmektedir. Bu bölümde, "Elle yapılmayan, çok daha büyük ve çok daha mükemmel ve bu yaratılışa ait olmayan" bir mabetten bahsedilmektedir. (İbraniler 9:1,11). Bu yer, Yaratan huzurunda "göksel yer" olarak nitelendirilen yerdir. Hatta bu göksel mabet tanımlarında "göksel yer" ya da "yetkin çadır" gibi kelimelerin kullanıldığını görmek mümkündür. Ve yine bu bölümde, İsa'nın göksel mabette baş kahin olarak hizmet ettiği vurgulanmaktadır. (İbraniler 9:21-25)

Vahiy bölümünde de, özellikle Yuhanna'nın vahyi edindiği görüm ortam, göksel mabet olarak karşımıza çıkmaktadır. (Vahiy 7:15;14:17;16:17) Yuhanna şöyle yazmaktadır; **"Bundan sonra gökteki mabedin, yani Tanıklık Çadırı'nın açıldığını gördüm". (Vahiy 15:5)**

İlahi yönlendiriş

Birçok akademisyenin yorumuna göre, yeryüzündeki gerek "buluşma çadırı" olsun, gerekse Yerusalemdaki mabet olsun, Tanrı'nın insanlar arasında bulunduğu bir işaret anlamında göksel mabedin bir ilahi yansıması olarak görülmektedir. Bu adeta ilahi olanın gölgesi, Ruh'unun ışması ve gölgesidir. Bu bağlamda buluşma çadırı Musa'ya verilen ilahi yönlendirilişle yapılmıştır. (Çıkış 25:8-9) ve aynı şekilde Yerusalemdaki mabet de yine Davut'a verilen ilahi yönlendirilişle yapılmıştır.(1.Tarihler 28:11-19).

İbraniler kitabında, inananların göksel kentte olacakları zamanı özlemeleri önerilmektedir. (İbraniler 13:14). Hatta bu kitapta, İbrahim'in bile temelini Tanrı'nın

attığı, kalıcı bir kent, bir ülke aradığı söylenmektedir. Ve burada en iyi ülkenin, göksel olan ülke olduğu da dile getirilmektedir. (İbraniler 11:10,16) Yuhanna'nın anlatımına göre ise, bu ülkü mabedi misali, ilahi, göksel kente ya da gökteki vatana varıldığında, artık orada bir mabet olmayacaktır. (Vahiy 21:22) Zira kendi görünümünde Yuhanna bu kentte bir mabet görmemiştir. Ve anlatımına göre bunun nedeni kentin tamamının mabedin "kutsalların kutsalı" bölümü olduğudur. Bu durumu da yazdığı şu sözlerle iyice pekiştirmektedir; **"Tanrı'nın konutu insanların arasındadır. Tanrı onların arasında yaşayacak. Onlar O'nun halkı olacaklar, Tanrı'nın kendisi de onların arasında bulunacak, Onların gözlerinden bütün yaşları silecek. Artık ölüm olmayacak..."-Vahiy 21:3-4.** Bu sözler aynı zamanda, yeryüzündeki "buluşma çadırı" ve "Yeruşalem'deki mabedin", bu "gözyaşlarının silindiği" soyut mabet için olduğunu da iyice netleştirmektedir. Kısacası Yaratanın yaratılanla bütünleşmesi ve parçanın bütüne dahil olması için, çadır ve mabet önemli bir unsur olarak hizmet etmektedir.

III

MABET ÖNCESİ

Aden Bahçesi

Kutsal Kitabın Yaradılış bölümünde Tanrı, kendi varlığına mabet öncesi bir mekan olarak Aden bahçesini seçmiştir. Hem bu bahçede hem buluşma çadırında, hem de Yeruşalemdeki mabette benzer fiziki özellikler yer almaktadır. Yaradılış bölümünde; **"RAB Tanrı doğuda, Aden'de bir bahçe dikti. Yarattığı Adem'i oraya koydu"-Yaradılış 2:8** demektedir. Ve daha sonra; **"Yaşam ağacının yolunu denetlemek için de Aden bahçesinin doğusuna Keruvlar ve her yana dönen alevli bir kılıç yerleştirdi"-Yaradılış 3:24** demektedir. Sayılar kitabına gelindiğinde ise, bu doğu-batı düzeni, İsrail boylarının Musa, Harun ve oğulları tarafından "buluşma çadırı" etrafına yerleştirilmesi için önemli bir rol oynamaktadır. (Sayılar 3:38)

Yine bazı kutsal unsurlar, hem Aden'de hem de buluşma çadırı ve mabette birbirine benzer şekilde yer almaktadır. Mesela kutsal yaşam ağacı bahçenin merkezindedir. Menora (Yedi kollu şamdan) ise, aynı şekilde "buluşma çadırı ve mabedin" ortasında olan kutsal yerin merkezindedir. İki Keruv ise, Aden'in doğu girişine konmuştur. (Yaradılış 3:24) Aynı durum, "çadır ve mabette" kutsalların kutsalı bölümünde, Tanrı'nın makamını simgeleyen ahit sandığı üzerindeki merhamet tahtında tekrarlanmaktadır. İki Keruv koruyuculuk görevini bu sandık üzerinde üstlenmişçesine yerleştirilmişlerdir. (Çıkış25:18-22) Ayrıca Keruvlar çadırın içindeki perdeler de işlenmişlerdir. (Çıkış 26:31) İlk inşa edilen Yeruşalimdeki mabette yani "Süleyman mabedinde" ise Keruvlar duvarlara, kapılara, paneller üzerine oyulmuşlardır (1.Krallar 6:27-35; 7:29,36)

İşin ilginç tarafı bir mabet olarak yaratılmış bulunan Aden bahçesinde Ademin işi, bir mabet görevlisi, bir kahin gibi hizmet etmektir. Adem'in sorumluluğu bir kahin gibi bahçeye "bakmak yani bakımını yapmak" ve bahçeyi "işlemektir". (Yaradılış 2:15)

Çadır inşa edildikten sonra, Tanrı'nın bu çadır içinde varlığının hissedilmesi, ancak buluşma çadırı yasalarına uyma ile bağlantılıdır. (Levililer 26:1-46). Aynı şekilde Aden bahçesinde de durum hemen hemen aynıdır. Yaratan'ın varlığının bu bahçede hissedilip

hissedilmemesi, “İyi ve Kötüyü bilme ağacına” dokunma ya da dokunmama ile bağlantılı kılınmıştır.(Yaratılış 2:17;3:1-3)

Yazılardan öğrenildiği üzere insanın bu bahçeden sürülmesi, bu itaat koşulunu yerine getirmemesinden kaynaklanmaktadır. Ve insan, bahçenin(mabet öncesi) içinden, bir anlamda orijinal mabedin içinden, bu itaatsizliği yüzünden çıkmak durumunda kalmıştır.(Yaratılış 3:23-24) Buna bağlı olarak İsrail için itaatsizlik demek, her zaman Tanrı huzurundan sürgün anlamına gelmiştir. Ve dolayısı ile literal anlayanlar için de metaforik anlayanlar için de, bu Yaratan tarafından vaat edilen topraklardan, ya da içrek anlamda o tarz bir mana yaşamından sürgün edilmek demektir.

Burada bir dipnot olarak vermek gerekirse, bir çok şeyin farklı anlamlarda değerlendirilmesi gibi, İsr-el kelimesi de farklı anlamlarda algılanan ve değerlendirilen bir kelimedir. Bazıları için İsr-el- (el-Tanrı demek) “Tanrı’ya yürüyen” anlamında daha geniş kapsamda, bir kavim üstü algılanan kelimedir ve bazıları için ise “Tanrı ile uğraşan, güreşen” ve bazıları için ise sadece bir dünya milleti ya da kavmi anlamında ele alınmaktadır. Bu nedenle İsrail ya da İsrail kelimesinin her geçtiği yerde sadece bugünkü İsrail devleti için kullanılan bir anlamı taşıdığı düşünülmemelidir. Kısacası birbirinden çok farklı anlamlandırmalar ve bakış açıları vardır. Bu çalışmamızda biz daha çok kutsal yazıların tamamının içerdiği mabet üzerine verileri incelemeye, mabetin özellikle işaret ettiği konuları irdelemeye gayret ediyoruz.

Konumuza devam edecek olursak, çadır ve mabet iç dekorunun da yine Aden bahçe düzenine göre yapıldığı oldukça dikkat çekicidir. Bahçeden doğuya doğru hareket etmek Tanrı’dan uzaklaşmak anlamına gelmektedir. Batıdan bahçeye hareketse, Tanrıya dönüşü simgelemektedir. Kefaret günü, baş kahinin mabedin kutsallar kutsalı bölümüne hareketi bu nedenle Tanrı huzuruna yaklaşmak anlamına gelmektedir. Bu Tanrı halkının sürgünden geri dönüşü anlamındadır.

Yalnız Adenle, çadır/mabet arasında önemli bir fark bulunmaktadır. Aden bahçesinin girişindeki Keruvlar dışa doğru bakmaktadırlar. İnsanın, sürgün edildiği kutsal yere yeniden girişine mani olmak için böyle Keruvlar bu şekilde durmaktadırlar. Kutsalların kutsalı bölümünde ise, merhamet tahtı üzerindeki Keruvlar içe doğru, Tanrı’nın huzuruna doğru bakmaktadırlar. Böylelikle burada verilmek istenilen işaret, Tanrı halkının kefareti sunmak için gelen baş kahinin, bu kefareti sunabilmesine izin verilmesinedir. Baş kahin, bir aracı olarak bu izinden ötürü yılda bir kez sunabileceği kefarete kurbanını “kutsalların kutsalı” bölümüne girerek sunabilmektedir. Bu sunu bütün kahinler aracılığı ile halkın sunduğu sunularının kefareti anlamına gelen bir sunu olarak kabul edilmektedir. Yom Kippur olarak bütün gün oruç tutulan gün işte bu kefarete kurbanının sunulduğu gündür.(Çıkış 25:8,22)

Bu anlatıma göre, ilk insan Adem, Tanrı’nın Aden bahçesinde ya da Aden mabedinde, mabet hizmetinde bir kişi olarak tayin edilmiştir. Ama itaat edemediği için buradan sürgüne gitmek, Tanrı’nın huzurundan ayrılmak zorunda kalmıştır. Baş kahin görevi tesis edilme nedeni, insanların yeniden Tanrı huzuruna engelsiz ve itaatsizliklerinin telafi edildiği bir biçimde girebilmeleridir. Çünkü Yaratan yarattığı insanı ile hep ilişkili içinde olmak istemektedir (Çıkış 25:8)

Buluşma çadırı-taşınabilir kutsal mekan

Kutsal kitab'a göre Tanrı halkını, Mısır'daki köle durumlarından kurtarmış ve sonra Sina dağına ulaştırdığı halkına Musa aracılığı ile buluşma çadırının tarifini vermiştir. Bu adeta Musa'ya sunulan ilahi bir çizimdir. (Çıkış 25:2,8-9,40; İbraniler 8:5;9:24) Bu çadır taşınabilir bir kutsal mekan olarak vaat edilen topraklara kadar İsraille birlikte hareket edecek bir çadırıdır. Yaklaşık 485 yıl boyunca (Musa'dan Süleymana kadar) da "buluşma çadırı" varlığını bu şekilde devam ettirmiştir.

Buluşma çadırının esas görevi, hiç kuşkusuz Tanrı'nın varlığının halkının arasında olduğunu vurgulamaktır. (Çıkış 25:8) Daha önce de dediğimiz gibi göksel mabedin dünyasal bir kopyası olarak tarif edilmişti. İnsanların tam ıslahının gerçekleşmemiş olmasından, tam kamil olamayışlarından ötürü, mükemmel O'lan, aralarında bulunamayacağı için, böylesi bir aracı unsuru seçmişti. Ve bu itaatsizliğin getirdiği o büyük engeli nispeten de olsa aradan kaldırıyordu. (Çıkış 33:20; Yeşaya 59:2). Bu birliktelik, Aden'den sonra ancak belli bir mesafe korunmak kaydı ile söz konusu olabilirdi. Ve özellikle mabette bölüm ayrımlarında yer alan perdelerle de işaret edildiği gibi zaten böyle bir mesafe de hep korunmuş oldu.

Buluşma çadırının yapımında iki ustanın adı geçmektedir Bezalel ve Oholiab.(Çıkış 25:10-40:33) Daha sonrada burada hizmet sisteminin nasıl olacağı da yine ilahi yönlendirişle açıklanmıştır. (Çıkış 20:24-25:9) Çadırın inşaatı için gerekli olan herşey de halkın gönüllü sunuları olarak toplanmıştır. (Çıkış 3:22;12:35-36; 25:2-7)

Buluşma çadırı, İsrailin on iki kavminin tam orta yerine kurulan bir çadırıdır. Herşeyden önce, "buluşma çadırı" günlük yaşamın bir parçasıydı.(Sayılar 2:17;10:14-28). Tanrı'nın varlığı burada zaman zaman gündüzleri bir bulut sütunu olarak, geceleri ise bir ateş sütunu olarak görülüyordu. (Çıkış 33:9;14:14)

IV

YAŞAMA ETKİSİ

Davut, halkı ilk mabedin inşaatı için hazırlıklara teşvik ederken aynen şöyle demektedir; **"İş büyüktür. Çünkü bu tapınak insan için değil, RAB Tanrı içindir"-1.Tarihler 29:1.** Bu mabedin bir çok ezoterik anlamı ile öğretilere temel taşı olmasının yanı sıra toplum içinde olmasının sekiz önemli nedeni vardır;

1.Tanrı'nın halk arasındaki varlığına işarettir

"Çünkü RAB Siyon'u seçti, onu konut edinmek istedi, "sonsuzluk dek yaşayacağım yer budur" dedi".-Mezmun 132:13-14

Yazılara göre, kızıl deniz sonrası Musa'nın açıkladığı şey şudur; **"Ya RAB, halkımı içeri alacaksın. Kendi dağına, yaşamak için seçtiğin yere, ellerinle kurduğun kutsal yere dikeceksin, ya RAB!"-Çıkış 15:17** Burada zaman zaman varlığını hissettiren Tanrı'nın, kalıcı olarak da varlığını hissetme arzusu oldukça nettir.

Diğer taraftan unutulmaması gereken, “Tanrı’nın elle yapılmış mabetlerde” oturmayacağı fikrinin de her zaman mabet öğretisi yanında yer almış olmasıdır. Buradaki arzu, Tanrı’nın varlığının fiziksel değil, zihinsel ve ruhsal anlamda yoğunlaştığı, hissedildiği bir mekan ayrılması arzusu ve O’nun varlığının hiç göz ardı edilmemesi arzudur. (1.Krallar 8:7).

2. İlahi ve tek antlaşmaya işaretir

Tanrının mabetteki varlığı hissi ve fikri, İbrahimle yaptığı antlaşmasına işaret olması içindir. Her ne kadar yazılarda, antlaşma farklı zamanlarda farklı kişilerle yapılmış ve yenilenmiş gibi görünse de, aslında Tanrı’nın İbrahimle yaptığı antlaşma ilahi, tek ve esas antlaşmadır. Diğer bütün antlaşmalar hep bu antlaşmanın hatırlatılması ve yinelenmesi ve yenilenmesidir. Bu antlaşmada “Ben sana Tanrı, sen bana halk olacaksın” şeklinde net bir ifade vardır.

Mabet bilindiği gibi Yerusaleml'de, Tanrı dağı üzerindedir. Bu Moria dağı Tanrı ile İbrahim arasındaki antlaşmanın belirgin kılındığı yerdir. (Yaratılış 22:14) ve aynı şekilde Davutluda yapılan antlaşmanın yeridir.(1.Krallar 8:23-26; 2.Tarihler 3:1) Mabet aynı zamanda ahit sandığı ve Musa'ya verilen taş tabletleri de sandık içinde barındırmaktadır. (1.Krallar 8:3-9).Bu antlaşma itaat edildiği takdirde İsrail'in bereketlenmesini ve itaat edilmediği takdirde üzerine lanet çekeceğinin açıkça belirtildiği antlaşmadır. (Levililer 26)

3.Sürgünlerin sonuna işarettir

Yine kadim yazıların anlatımına göre Tanrı, İsrail oğullarına "vaat edilen topraklara" yerleşmeleri kaydı ile sürgünlerinin sona ereceğini bildirmektedir. (Yasanın tekrarı 12:9-14) Süleymanın mabedi adama törenindeki duasında Musa'ya verilen vaadin yerine getirilmiş olması zikredilerek Yüce O'lan'a şükredilmektedir. (1.Krallar 8:56)

4.Sosyal-Politik kurumların oturmasına işarettir

Mabet aşağıda sıralanacak olan konularda, toplum içinde hem sosyal hem de politik yaşamda oldukça etkin olmuştur; a.Yasal düzenlemelerde, b.Bir Yahudinin günlük hayatı üzerinde, c.Dinsel bayramlar düzeninde d.Yılda üç kez olmak üzere oluşturulan hac ziyaretinde e.Kurban sunma uygulamasında f.Tora'nın okunması ve çalışılması gibi konularda, birde g. Suçluların özel korunma aradıkları zaman mabette kendilerini koruma altına alabilmeleri durumunda. (1.Krallar 1:50-51; 2:28)

5.Milli egemenliğe işarettir

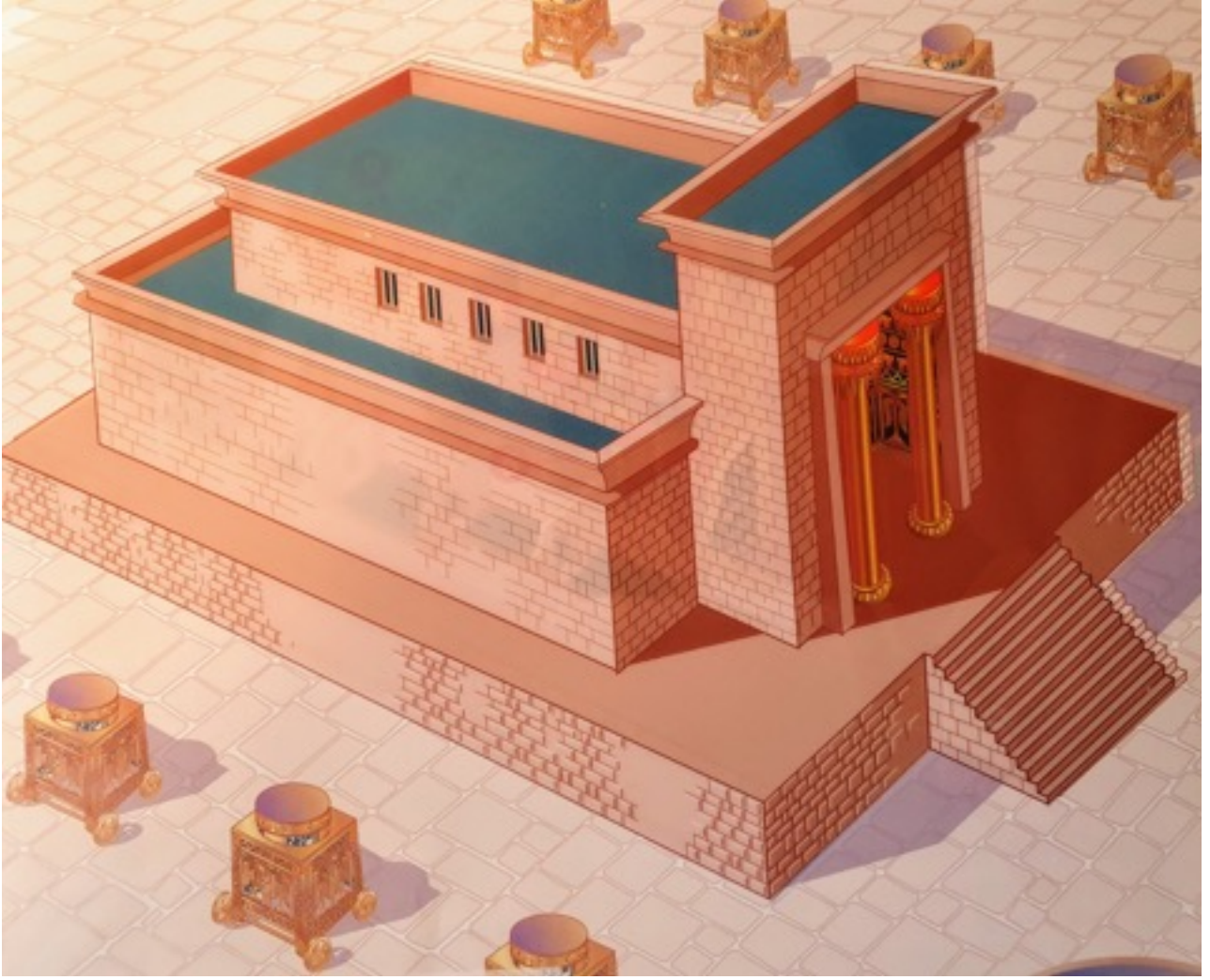
Mabet inşaatı, o dönem için aynı zamanda milli bağımsızlığın da bir işaretiydi. Özellikle kıtlık gibi felaket anlarında milletçe bir arada toplanma, Tanrı'dan birlikte başlanma dileme merkeziydi.(1.Krallar 8:33-38) İsrail, her ne zaman başka milletlerin egemenliği altında girse, bu milletler ilk önce tapınağı yıkma tehdidi ile onlara yaklaşırlardı. Babil sürgünü öncesi mabet bu nedenle yerle bir edilmiş ve sürgün sonrasında dönenlerde yine yukarıda anlattığımız nedenlerden ötürü hemen mabeti inşa etmek istemişlerdi.

6.Milli berekete işarettir

Mabedin adanması sırasında Kral Süleyman, bu mabedin milli anlamda bir bereket merkezi olduğunu söylemektedir. Özellikle yazılara göre, bu mabet ve yapım planı kendisine ilahi bir veri olarak sunulmuş olduğunu da bu söyleminde ifade etmektedir. (2.Tarihler 7:14) Tanrı, bütün bereketlerin kaynağı olarak varlığını bu yapı içinde ifşa ediyordu. Bu bir diğer anlamda Tanrı antlaşmasının ne denli emin olduğunun da ilanıydı.

7.Dünya için berekete işarettir

Süleymanın açıklamalarında, mabedin sadece İsraililer için olmadığı, milletler için de bir bereket mabeti olduğu açıkça görülmektedir. İsraililer gibi, milletlerinde dualarının bu mabette Tanrı tarafından kabul görüleceği yazılarda özellikle belirtilmektedir. Kısacası mabet, bütün milletlerin esenlikle dua edebilecekleri, dualarının işitileceği, Yaratan ile yaratılan arasındaki engellerin az da olsa ortadan kalktığı, bir ilahi bir bereket merkezi olarak tarif edilmiştir. (1.Krallar 8:41-43)

8.Duanın yegane merkezine işaretin

Tanrı'nın görkemi, kendi ışımalarının mabette olması sebebiyle mabet, bütün dünya için ve İsrail'in Tanrısı için yegane yön, yegane dua merkezi olarak gösterilmektedir. Çünkü herşeyden önce inşa sebebi dua ve ibadetin yegane merkezi olmasıdır. Yazılara göre bu mabette dua etmek, dua edenin korunması için oldukça önemlidir. (1.Krallar 8:33;42-43,48-49)

Yine yazılara göre, dünyanın neresinde olunursa olunsun bu mabede doğru dönülmek kaydı ile yapılan ibadetler ve edilen dualar, İsrail'in Tanrısını biricik Tanrı olarak tanımak ve O'nun antlaşmasını kabul etmek anlamına gelmektedir. Her ne kadar bugün mabet olmasa da, mabedin yönüne dönüp ibadet ve dualarını sürdüren Yahudiler olduğu gibi Hristiyanlarda vardır. Kısacası kutsal kitaptaki yazıların mabet hakkında anlatmaya çalıştığı şey, Yerusaleml'deki bu mabedin, tek olan Tanrı'nın yüceliğinin bulunduğu tek yer olduğudur. Bir anlamda buradaki ifadelerle göre Tanrı'nın huzuruna çıkmak isteyenlerin gidebileceği tek mekan olarak Yerusaleml mabedi gösterilmektedir. (Mezmun 132:13-14; Zekeriya 2:8; 8:2-3)

GELECEKTEKİ MABET

Hezekiel'in görümü

Kutsal yazı üzerine çalışanlar, gerek Yahudi, gerekse hristiyan teologlar kendi aralarında farklı görüşlere sahiptirler. Bunlardan bir kısmı mabedin yeniden inşaaı konusunu literal olarak ele almaktadır. Bir kısmı ise, İsa'nın dediği gibi, bunun insanda tamamlandığını ve ilerdeki mabedin de, ancak ilahi ve göksel bir mabet olarak, bu inanan insanların oluşturduğu bir "ülkü mabedi" olacağını söylemektedirler.

Ama ne yazık ki, günümüzde insanlar, gerek sosyal, gerek politik, gerek milliyetçi bir takım söylemler nedeni ile ve bu söylemlerin daha fazla haber olması sebebiyle, sanki gelecekteki mabedin, yalnızca literal yani birilerinin Yerusolimde büyük yıkımlar yaparak yeniden bir mabet inşa edecekleri görüşünü duymaktadırlar. Bilinmesi gereken şudur ki, bunu böyle düşünenler kadar böyle olmadığını da düşünenler vardır.

Peygamber Hezekiel, mabedin ve kahinlerinin yeniden var olacağı konusunda bir takım sözler söylemektedir. Hatta bu konuya en son bulunan ölü deniz yazılarının içinde de rastlanmıştır. Yeni Antlaşmanın vahiy bölümünde yazanlara göre ise, "Yeni Yerusolim" gökseldir ve bir "kent mabet" şeklinde gökyüzünden yeryüzüne inecektir. Bir başka deyişle bu tamamen manevi manada, soyut bir "ülkü mabedi" olarak algılanmaktadır.

Hezekiel, İ.Ö 6.yy'da ilk mabedin yıkıldığı dönemde yaşamıştır. Babililerin mabedi yıkması ve sürgün dönemi bu peygamberin yaşadığı dönemdir. Sürgünde yaşayan İsraililere peygamberlik yapmaktadır. Özellikle Hezekiel kitabının 40-48. bölümleri arasında kendisine verilen oldukça ayrıntılı görümler yer almaktadır. Hezekiel bu bölümler içinde, birde kimsenin görmediği bir biçim ve yücelikte bir mabet gördüğünden bahsetmektedir. Bu anlatımları kutsal kitap üzerinde çalışan uzmanlar iki şekilde yorumlamaktadırlar;

Sembolik Yorumlar

Bu yorumlara göre Hezekiel'de tarif edilen mabet, tamamen sembolik bir mabet olarak görülmektedir. Bu görüş sahibi kişilere göre, bölümde bahsedilen mabet, sürgünden sonra da inşa edilmediğine göre, o zaman bu görüşün böyle bir amacı taşımadığı oldukça. Bu tarz bakış açısına sahip kişilere göre o dönemdeki Yahudiler de bu görüşü içinde daha derin anlamları olan, içrek ve sembolik bir görüş olarak kabul etmişlerdir. Bunun en güzel kanıtı da, sürgünden sonra inşa ettikleri mabedin hiç bir şekilde görüşde tarif edilen mabetle bir benzerliğinin olmayışdır.

Bu görüşteki sembolizm elbette farklı amaçlar taşıyabilir. Ve bunlara bağlı olarak da farklı sembolik yorumlara gidilebilir. Mesela, böyle görkemli bir mabet görüşünün bir sembol olarak sunulmasının nedenlerinden bir tanesi, ilk mabedin görkeminin unutulmaması ve anılarda yaşatılması olabilir. Bir diğer nedeni ise, ikinci mabedi inşa için sürgünde olan halkın, umutlarını hiç yitirmemeleri ve teşvik edilmeleri olabilir. Ya da tamamen ruhsal bir ülkü mabedini hep canlı tutmak bu görüşün esas nedenidir.

Literal Yorumlar

Bu yorumcuların yaptıkları yoruma göre, Hezekiel'in kahinlerin konuştuğu tarzda bir mana dili kullanması nedeniyle aslında Çıkış ve Levililer bölümünde anlatılan mabet ve hizmetlileri tanımı tam olarak anlaşılmamaktadır. Ama kahinlerin konuştuğu tarzda bir mana dili kullanan Hezekiel'in görüşü doğru anlaşılırsa, bu görüşü ilerde inşa edilecek olan ikinci mabedin bir ön bildirisi olarak görmek mümkündür.

Bu bağlamda Hezekiel'in kitabının ilk bölümü literal olarak ilk mabedin yıkılışından bahsetmektedir. Madem bu bölüm literal bir yıkılışı anlatmaktadır, o zaman kitabın ikinci bölümünde de anlatılan muhteşem mabet görüşü de literal olarak ele alınmalıdır. Tanrının Musa'ya verdiği "buluşma çadırı" görüşü, aynen görüme göre gerçekleştirilmiştir. Bunun gibi Davut' verilen taşınmaz mabet görüşü de, yine aynen görüşünde olduğu şekli ile yapılmıştır. O zaman Hezekiel'in görüşündeki mabette yine aynı şekilde inşa edilecek demektir. Yani kısacası mabet üzerine Hezekiel'in sözlerini de bu yorumcular sadece literal olarak ele alma taraftarıdır.

Yeni Yerusalım

Başlangıçta da söylediğimiz gibi, kutsal yazılara göre Yaratan, insanı kendi suretinde yaratmıştır ve bu suret bağı nedeniyle de hep insanı ile ilişki içinde olma arzusunda. (Yaratılış 1:26-27) Yeşaya kitabına göre, "Tanrı, yüksek ve kutsal yerde" yaşamaktadır. Bu yüksek yer, göksel tahtı (Mezmun 11:4), mabeti (Mezmun 18:6), RAB'in evi (Mezmun 27:4) gibi isimler alabilmektedir. Ve bu isimlerin içerdiği alanlar, O'nun varlığına işaret eden alanlardır.

Öncelikle Yaratan, sureti olarak yarattığı insanı ile birlikte, bir arada Aden bahçesinde bulunmak istemiş ve kendi varlığının bir parçacıkta olsa ışınmasını bu bahçeye yönlendirmiştir. (Yaratılış 3:8) Ama insanın itaat zafiyeti bu birlikteliği koparınca, düşmüş hali ile bile insanından ayrılmayı düşünmeyen Yaratan sembolikte olsa varlığının insanı ile olan bağını, bu kez yeryüzü üzerindeki "buluşma çadırı" ya da "taşınmaz mabeti" ile sürdürmeyi seçmiştir.

Yeni Yerusalem ise bu mana yolu yolculuğunun tamamlandığı en üst düzeydir. Burada devreye İsa'nın öğretileri girer ve İsa'yı Mesih olarak kabul eden inananlar artık beklenen Mesihle, Mesihi seviyedeki "kamil insan" yani "suret olmayı" yeniden tamamlamış olurlar ve bu tamamlama ile göksel mabet kapılarını açar. Ve artık yepyeni bir kent vardır gökte.. Burdaki "gök" tarifi aslında bu kavramın "soyut" olmasına işaret eder. Ve bu yeni Yerusalem yanmış, yıkılmış ve mahvolmuş dünyaya içinde artık bir mabedin olmadığı halde yukarıdan indirilir. Artık insan Yaratanla bir olabilmıştır.

Eski antlaşma

İbrahim "temeli Tanrı tarafından kurulmuş ve inşa edilmiş bir şehir" aramaktadır. Bu göksel bir vatandır. (İbraniler 11:10,16)

Tanrı Musa'ya ve Davut'a "göksel kenti" vahyetmiştir. (Çıkış 25:9,40; 1.Tarihler 28:11-19)

Tapınağın ilahi olarak işaret edilen bölümü Yerusalım olarak değerlendirilmektedir (Yaratılış 22:2,14)

Yersel Yerusaleml Tanrı'nın mekanı olarak geçici bir süre için bir göksel plandır. Esas kalıcı olan ve Tanrı'nın halkı ile birlikte sonsuza dek bir arada olacağı "Göksel Yerusaleml" için inşa edilmiştir. (Yeşaya 66:22).

Yeni antlaşma

Elçi Pavlus, "göksel Yerusaleml'i" şimdiki Yerusaleml'e karşılık olarak kullanır. "Göksel Yerusaleml'i" özgür olmakla bağdaştırır. (Galatyalılar 4:24-25)

İbranilerin yazarı, "göksel Yerusaleml" ifadesini kullanır. (İbraniler 12:22) Ve şu şekilde devam eder; **"Oysa sizler Siyon Dağı'na yaşayan Tanrı'nın kenti olan göksel Yerusaleml'e, bir bayram şenliği içindeki on binlerce meleğe, adları göklerde yazılmış ilk doğanların topluluğuna (kilise) yaklaştınız. Herkesin yargıcı olan Tanrı'ya, yetkinliğe erdirilmiş doğru kişilerin ruhlarına (eski antlaşmaya inananlara), yeni antlaşmanın aracısı olan İsa'ya ve Habil'in kanından daha üstün bir anlam taşıyan serpmelik kana yaklaştınız."**-İbraniler 12:22-24

Vahiy kitabında ise, elçi Yuhanna yepyeni bir yerle yepyeni bir gök gördüğünden bahsetmektedir. Ve yeni Yerusaleml'in gökten aşağıya indiğine tanık olmaktadır.(Vahiy 21)

Vahiy kitabına göre yeni Yerusaleml

Vahiy kitabındaki anlatıma ve verilen ölçülere göre, Yeni Yerusaleml Londra'dan İstanbula kadar, geniş bir alanı kaplayacak olan bir kenttir. Kentin giriş kapıları, İsrail'in 12 kavminin isimlerini taşımakta ve temel taşlarının isimleri de İsa'nın 12 Elçisinin isimlerini taşımaktadır.(Vahiy 21:12-14). Caddeleri saydam cam gibi saf altınla kaplı olacaktır.(Vahiy 21:21) Çıkış 24.bölümde de Musa'nın ve İsrail'in ihtiyarlarının gördüğü görünümde de, Tanrı'nın göksel yargı tahtı, caddeleri "gökyüzü kadar saydam safirle kaplı" olarak resimlendirilmektedir.

Yuhanna'nın tarifinde "yeni Yerusaleml" adeta Tanrı'nın görkemini ışığıdır. (Vahiy 21:11). Bütün kentin doğa üstü ışıkları, yansımaları hep Tanrı varlığının bir anlamda ifadesi içindir. Orada hiç gece olmaz (Vahiy 22:5) Ve Aden bahçesinin orijinali bu kentin içinde yer almaktadır. Orada hem yaşam ırmağı hem de yaşam ağacı yerini alır. (Vahiy 22:1-2)

Yeni Yerusaleml mabeti

Vahiy kitabının yargıdan bahseden (6-19) bölümlerinde Yuhanna göğe alınır. Ve Vahiy 11:18-19'da Yuhanna'ya yeryüzünde olanlar gösterilir. Ve göksel mabedin işlevinin başlayacağı ona bildirilir. Bütün bu karmaşalar Mesih'in gelişi ve sonunda da gökten yeni Yerusaleml'in inmesine yol açmak içindir. (Vahiy 21:2,10)

Yalnız ilginç olan, bu bölümün sonunda Yuhanna'nın, **"Yeni Yerusaleml'de bir mabet görmedim"**-Vahiy 21:22 sözleridir. Ve anlatılana göre artık Tanrı'nın ilahi varlığı bütün kenti doldurmaktadır.(Vahiy 21:23-24;22:5). Çünkü "Tanrı ve kuzusu" artık halkın tamamen arasındadır.(Vahiy 21:22). Bütün verilere göre, kentin görünümü itibariyle de yeryüzündeki yersel mabedin göksel boyuttaki ölçülerini içerdiği söylenmektedir. Kısacası artık bu büyük göksel kent, mabedin en özel bölümünü oluşturmaktadır.

Babamızın evi

Yeni Yeruslm, yine yazlrn ığnda bakldğnda her zaman olduğu yerde yani o ifade edilemez soyut gerçekliğinde, gökte vardı. İsa'nın vaatlerinden birinde buna işaret ettiğini görüyoruz. Söyle diyor İsa; **“Babam’ın evinde kalacak çok yer var. Oyle olmasa size söyledim.çünkü size yer hazırlamaya gidiyorum”-Yuhanna 14:2**

Bu herkesin ayrı ayrı evlerinin olduğu bir otel kompleksi gibi bir ortam değildir bu anlatılan ortam. Grldğu gibi bir temel yapının, mabedin içinde yer alan yaşam alanlarından bahsedilmektedir. Bu mekanda olanların görevleri, gece ve gündüz Yüce O’lan’a hizmet etmelerinden başka bir Şey değildir. (Vahiy 7:15;22:3) Bu anlatmlarn ışığında “Baba evinin” mabet olduğu olduğa açıktır.

Bir başka ilginç nokta ise, artık insanlarla Tanrı arasında bir “ba kahin” görevi yapacak bir aracnn kalmamış olması ve her bir insanın Mesih İsa’yı iselliklerine edinmelerinden ötürü “ba kahin” rolünü yüklenmiş olmasıdır. Bu da bu mekannn “Kutsallarn Kutsal” bölümüne girildiğini göstermektedir.

Burada ba kahinin o büyük aracılık görevi, “yılda bir kez” kefarete gününde o “kutsallarn kutsal” bölümüne girerek günahların affi için sunu sunma görevi, herkesin her gün Yaratan huzurunda olabileceği bir hale dnm durumdadır. Tanrı'nn ve kuzunun halkla birlikte oturduğu ve artık ayrı gayrı kalmadığı bu muhteşem barış ve esenlik, Tanrı insan birliği tablosu, “Yaratan yüzünü arayanlar için” kutsal yazılarda bir lk olarak yer almaktadır.

Sonuç olarak

Elbette “mabet” ve benzeri içinde bir çok sembolik ve ezoterik değerleri taşıyan konular, kadim yazılar, kutsal kitaplar olduğu yoruma açık alanlardır. Bu nedenle her konu üzerinde belki birbirinden çok daha değerli açıklamalar, yorumlar, sebep ve sonuçlar verilebilir. Ama bize den, bu gizem denizindeki anlamları daha çok ama daha çok yaşam olsun ve insanlığa daha çok yaşam sunsun diye, bir ucundan tutup asna elden geldiğince sadık kalarak değerlendirmek, çalışmak ve yorumlamaya gayret etmektir. Bunun ötesinde her bir mana yolcusu kendi içsel yolculuğunda belki çok daha derin, belki çok daha geniş anlamları kefedecek, işleyecek, çalışacak ve açıklayacaktır. nemli olan İsa'nın dediği gibi, **“içimizdeki ışığı sndrmemektir”**. Ve elden geldiğince ışığı daha etkin bir biçimde yakmaya gayret etmek ve sonunda da tek bir sözü yürekte haykırabilmektir. Işık olsun yol dostları... Işık olsun..

Rev.Dr.Turgay al

www.allsaintsmoda.net
instagram-allsaintsmoda
youtube-all saints moda
allsaintsmoda@gmail.com